

Motion till riksdagen 2005/06:U233

av **Lotta Hedström och Gustav Fridolin (mp)**

Marockos ockupation av Västsahara

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos illegitima ockupation fördöms.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör inta en självständig roll i Västsaharafrågan och inte anpassa sig till EU:s lojalitet med Frankrike och Spanien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ge aktiv hjälp till flyktingar att återvända.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i FN bör verka för att folkomröstningen kan genomföras för att bilda utgångspunkt för en stabil statsbildning i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Marocko bör uppmanas att upphöra med tortyr och diskriminering av saharawier.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva på för att den illegitima muren genom Västsahara rivs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall medverka till att ekonomiska sanktioner införs, t.ex. utförsäljning av aktier i utländska bolag som exploaterar Västsaharas öken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

Historia

När Spanien 1975 lämnade sin koloni Västsahara innebar det att en ny kolonisationsör trädde in när Marocko, och till en början även Mauretanien, gjorde an-

Fel! Okänt namn på

språk på territoriet. Sedan dess har befrielseörelsen Polisario kämpat för landets oberoende.

1991 kom FN-organet *Minurso* till Västsahara, för att övervaka vapenstillståndet mellan Marocko och Polisario. De har också haft till uppgift att organisera och genomföra den folkomröstning som parterna kom överens om, vilken skulle ge det västsahariska folket rätten att själva besluta om landets fortsatta status.

Konflikter av detta slag blir obegripliga om man inte söker bakomliggande ekonomiska drivkrafter. I detta fall finns intressanta olje- och mineraltillgångar i territoriet som både Marocko/Frankrike och USA har intressen av. Prospekteringsarbeten pågår och många länder har andelar i de bolag som utför prospektering och innehar exploateringsrätten. Kerr McGee är ett exempel på ett amerikanskt sådant bolag med intressen i Västsaharas öken och i vilket Svenska Sjunde AP-fonden har aktier.

Folkräknings- och folkomröstningsproblem

Folkomröstningen om den forna spanska och marockanska kolonins ställning skulle hållits i januari 1992, alltså för över ett decennium sedan. Detta visade sig i det närmaste omöjligt, och processen har sedan dess varit en utdragen historia. Den största svårigheten har varit att upprätta kriterierna för vilka är röstberättigade och att sedan förteckna de personerna. *Minursos* kommission för identifiering av röstberättigade upprättades i maj 1993 och efter ett drygt års förberedelsearbete startade de med att identifiera potentiella röstberättigade. Detta gjorde arbetet långsamt, och försöken att medla mellan parterna var inte framgångsrika. Marocko har nämligen sedan många år bedrivit en omfattande omflyttning av marockaner till Västsahara, i syfte att kolonialisera och manipulera ett framtida folkomröstningsresultat. 400 000 marockaner beräknas leva på sarawiskt område. Samtidigt bor 165 000 saharawier i Marockos öken i läger.

Processen bröt samman 1996 och huvuddelen av den civila FN-personalen drogs tillbaka.

1997 intensifierade man åter arbetet genom att initiera en rad samtal mellan länderna. I december det året återupptogs man också arbetet med identifieringen av röstberättigade. Detta var med undantag av tre stammar slutfört i september 1998. Dessa tre grupper lyckades man inte få parterna att nå en uppgörelse om. FN presenterade en lösning kort därefter, vilken accepterades av Polisario och så småningom även av Marocko. Men svårigheterna slutade inte där.

Nytt läge 2003

Kampen för ett självständigt Västsahara gick in i en ny fas genom den resolution som antogs i FN:s säkerhetsråd den 31 juli 2003. Därmed har säkerhetsrådet accepterat en ny syn på konflikten om Västsahara och tagit ett steg bort från den plan man skapade 1991.

Den nya planen heter *Fredsplan för självbestämmande för Västsaharas folk* och har lagts fram av FN:s sändebud James Baker. Fredsplanen målar upp ett självständigt Västsahara, delvis under marockansk överhöghet, under fem år. Detta skulle ge invandrade marockaner rätt att så småningom delta i valet mellan självständighet och integration med Marocko.

Bakers förslag, som liknade det han tidigare lagt fram, förkastades först av ockupationsmakten. Enligt dem är Västsaharafrågan avslutad. Marocko har stöd av Frankrike, ständig medlem av säkerhetsrådet. Polisarios accepterande av resolutionen tyder även det på en något förändrad inställning till en övergångsperiod med begränsad självständighet. Polisario påpekar i ett uttalande att målet om självständighet via en folkomröstning enligt planen från 1991 fortfarande måste bibehållas.

Polisario uppmanar omvärlden att öka pressen på Marocko, men visade i slutet av sommaren 2005 själv en anmärkningsvärd storsinnet genom att frige 400 marockanska krigsfångar.

Även om folkomröstningen så småningom kan komma att genomföras är misstron mot vilken inverkan resultatet har på den marockanska regeringen välgrundad. De har nämligen tidigare proklamerat att Västsahara kommer att vara marockanskt oavsett utgången av en folkomröstning.

Den aktuella situationen

Fortfarande lever många västsahariska flyktingar i läger i Algeriet, under minst sagt knappa förhållanden. Dessa måste få hjälp att återvända till sitt land. För att genomföra en återanpassning och skapa ett nytt samhälle krävs också resurser. De som ska återvända har stora och omedelbara behov för att ha en chans att anpassa sig till ett normalt liv i hemlandet. Det behövs stöd till skolor och sjukhus. Den svenska regeringen bör i handling tydligt visa att Sverige ger sitt stöd till ett upprätthållande av freden och att folkomröstningen slutligen genomförs på ett korrekt sätt och att Västsahara därefter går en trygg och demokratisk framtid till mötes.

Särskilt anmärkningsvärd är världssamfundets och Sveriges tystnad om den folkrättsvidriga murbyggnad, 220 mil lång, som Marocko tillåtit sätta upp rakt genom Västsaharas öken för att skydda naturtillgångar och mineralfyndigheter från att nås av saharwierna.

Sverige bör därför i FN:s säkerhetsråd och inom EU verka för att Västsahara får stöd för ett återuppbyggnadsarbete. Det är viktigt att Sverige också agerar på lång sikt för fortsatt internationellt stöd till demilitarisering, murens

Fel! Okänt namn på

rivande och minröjning samt för uppbyggnad av ett demokratiskt och självständigt Västsahara.

Otaliga vittnesmål finns slutligen om grova förföljelser, tortyr och godtyckliga rättsliga ingripanden från Marockos sida som pekar på att Marocko är fortsatt berett att gå långt för att hävda sin ockupation. Ett rent skräckväld, fullt i klass med det som Iran utövar, kommer fram i rapport efter rapport, men blir långt ifrån lika känt och kritiserat. Inte ens främmande journalister tillåts skildra ockupationen inifrån, något som brukar dra till sig internationell uppmärksamhet.

Miljöpartiet anser att Sverige som en minsta gest, bör ansluta sig till skaran av de 76 andra länder som erkänt Västsahara som egen nation. Utrikesminister Freivalds har hittills tyvärr inte givit några sådana öppningar, trots medvetenheten på UD om att det som utspelas framför våra ögon i Afrikas nordvästligaste hörn är ren och skär kolonialism och ett fullständigt oberättigat förtryck av ett kämpande folk från en ekonomiskt starkare granne och av transnationella storbolag, alltihop med EU:s tysta stöd.

Stockholm den 29 september 2005

Lotta Hedström (mp)

Gustav Fridolin (mp)